

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 4. december 2015

Sag 67/2015

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

E

(advokat Bjarne Frøberg, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Aarhus den 2. juli 2014 og af Vestre Landsrets 8. afdeling den 29. september 2014.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Poul Dahl Jensen, Vibeke Rønne, Oliver Talevski og Lars Apostoli.

Påstande

Dommen er anket af E, der har gentaget sin påstand.

Anklagemyndigheden har principalt påstået stadfæstelse, subsidiært hjemvisning af sagen til fornyet behandling hos anklagemyndigheden.

Anbringender

E har frafaldet synspunktet om, at politiassistenten har handlet culpøst, og spørgsmålet om erstatning i medfør af reglen i retsplejelovens § 1018 h er derfor ikke længere aktuelt.

Han har navnlig anført, at anklagemyndigheden er erstatningsansvarlig efter retsplejelovens § 1018 b. Ansvarsgrundlaget er objektivet, og han har derfor krav på erstatning for økonomisk skade opstået under ransagningen i lejligheden, selv om skaden er hændelig. Det afgørende er alene, at politiet ikke fandt noget af betydning under ransagningen og efterfølgende måtte

opgive den sigtelse for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, som lå til grund for ransagningen. Der er således ikke hjemmel til at begrænse erstatningsansvaret efter § 1018 b til tilsigtede skader som led i opfyldelsen af ransagningens formål.

I det foreliggende tilfælde skete skaden, da en del af et jernrør, som politiassistenten undersøgte som led i ransagningen, ved et uheld faldt på gulvet. Skaden var ikke en følge af en udefra kommende begivenhed, men havde derimod direkte sammenhæng med den undersøgelse, som politiet foretog som led i ransagningen.

Hans udtalelser under ransagningen af moderens lejlighed kan ikke føre til, at han selv har givet anledning til ransagningen af sin lejlighed. Der er derfor heller ikke grundlag for at ned sætte eller nægte erstatning på grund af egen skyld, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3.

Anklagemyndigheden har navnlig anført, at erstatningsansvar i medfør af retsplejelovens § 1018 b alene dækker skade, som er en direkte følge af et straffeprocessuelt indgreb som f.eks. en ransagning. Skader på ting, som skyldes politiets handlinger som led i ransagningen, og som politiet har fundet nødvendige af hensyn til formålet, er sådanne direkte følger af ransagningen og er dækket af det objektive erstatningsansvar. Det gælder f.eks. skade på en dør, som politiet har brudt op, eller på en sofa, som politiet har sprættet op under ransagning. Derimod er skader som følge af uheld, som opstår under ransagning, ikke dækket. Det gælder f.eks. skade på et fjernsyn, som vælter ved et uheld under ransagning. Hvorvidt der er grundlag for erstatning for skader som følge af uheld, beror således ikke på reglerne om objektive erstatningsansvar, men på den almindelige culperegulering, jf. § 1018 h. Hændelige skader giver derfor ikke grundlag for noget erstatningskrav.

E er under alle omstændigheder afskåret fra erstatning på grund af egen skyld, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3. Han har selv givet anledning til ransagningen af sin lejlighed som følge af sin mistankepådragende adfærd under politiets forudgående ransagning af moderens lejlighed.

Højesterets begrundelse og resultat

Den 11. juni 2013 foretog politiet ransagning af Es lejlighed efter en sigtelse for bl.a. overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Under ransagningen løftede en politiassistent et jernrør op for at undersøge det for euforiserende stoffer, og en del af røret faldt ned på gulvet,

hvorved der kom et hak i gulvet. Politiet fandt intet af relevans under ransagningen, og sigtelsen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer blev efterfølgende opgivet.

Sagens hovedspørgsmål for Højesteret er, om det objektive ansvar efter retsplejelovens § 1018 b omfatter Es eventuelle tab som følge af skaden på gulvet.

Det følger af retsplejelovens § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 1, at den, der har været udsat for ransagning som led i strafferetlig forfølgning, har krav på erstatning for den derved tilføjede skade, hvis sagen ender med frifindelse eller opgivelse af påtale, uden at dette er begrundet med, at den pågældende findes utilregnelig.

Undersøgelsen af jernrøret skete som led i søgning efter euforiserende stoffer og var en del af politiets arbejdsopgave i forbindelse med ransagningen. Den skade, som skete ved, at en del af jernrøret i forbindelse med undersøgelsen faldt ned på gulvet, må derfor anses for at være en følge af selve det straffeprocessuelle indgreb (ransagningen). Det gælder, selv om selve skaden ikke var en tilsigtet følge af politiets handling. Det tab, som E måtte have lidt som følge af skaden på gulvet, er herefter som udgangspunkt omfattet af det objektive ansvar i retsplejelovens § 1018 b.

Det følger af retsplejelovens § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis den sigtede selv har givet anledning til indgrebet.

Efter de foreliggende oplysninger foretog politiet først ransagning i Es moders lejlighed, hvor E var til stede. Politiet fandt her bl.a. en pose med ca. 25 gram hvidt pulver. Stoffet blev testet positivt for amfetamin. Politiet fandt endvidere 9 stk. nandrolon ampuller. E oplyste til politiet, at ampullerne var hans, og at det hvide pulver i posen "var hans amfetamin – hvis det altså var amfetamin". E blev sigtet for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og lov om visse dopingmidler. Umiddelbart herefter blev E taget med til sin egen lejlighed, hvor der som nævnt blev foretaget ransagning, uden at der i den forbindelse blev fundet noget relevant. Sigtelsen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer blev efterfølgende opgivet, da det viste sig, at det hvide pulver i posen ikke var amfetamin. E blev senere idømt en bøde på 3.000 kr. for overtrædelse af lov om dopingmidler.

Under disse omstændigheder finder Højesteret, at E selv har givet anledning til ransagningen, og at han er afskåret fra at kræve erstatning for det tab, han måtte have lidt som følge af den ovennævnte hændelige skade på gulvet, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3.

Med denne begrundelse tiltræder Højesteret, at anklagemyndigheden er blevet frifundet for Es påstand.

Efter sagens karakter, herunder spørgsmålet om rækkevidden af retsplejelovens regler om objektivt erstatningsansvar i anledning af strafferetlig forfølgning, skal statskassen betale sagens omkostninger for landsret og Højesteret, mens E efter sagens udfald skal betale sagens omkostninger for byretten.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes, dog således at statskassen skal betale sagens omkostninger for landsretten.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.

DOM

afsagt den 29. september 2014 af Vestre Landsrets 8. afdeling (dommerne Lis Frost, Michael Ellehauge og Jette F. Skole (kst.) med domsmænd) i ankesag

V.L. S-1461-14

Anklagemyndigheden

mod

E

født den marts 1984

(advokat Bjarne Frøberg, Aarhus)

Retten i Aarhus har den 2. juli 2014 afsagt dom (rettens nr. 2-2695/2014).

Påstande

E har gentaget sin påstand for byretten om, at anklagemyndigheden skal anerkende at være erstatningsansvarlig for den skete skade.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse og om, at *E* skal betale de omkostninger, der er forbundet med indbringelse af sagen for retten.

Supplerende oplysninger

E har for landsretten fremlagt korrespondance mellem ham og boligforeningen *X2* om skaden på gulvet i hans lejlighed.

Forklaringer

E og vidnet politiassistent **V** har afgivet forklaring for landsretten.

E har forklaret, at han var til stede under ransagningen i sin mors lejlighed på . Han sagde til politiet, at de 25 gram hvidt pulver, der blev fundet under ransagningen i lejligheden, var hans amfetamin - hvis det altså var amfetamin. Han sagde til politiet, at det ikke var amfetamin. Han sagde også, at de fundne hormoner tilhørte ham. Umiddelbart derefter kørte han med politiet til sin egen lejlighed på . Han var til stede, da politiet ransagede lejligheden. Han blev spurgt, om der var noget ulovligt i lejligheden, og han sagde, at det var der ikke. Da en af betjentene tog fat i jernrøret, sagde han "pas på". Det var dog for sent, idet betjenten allerede havde løftet røret op fra gulvet. Røret, der bestod af et bundstykke, selve røret og en top, gik fra hinanden, og bundstykket faldt ned på gulvet. Der var en split i røret, men den gik af, da betjenten holdt røret vandret. Der var ingen lås på splitten. Bunden var af massivt jern, medens resten af røret, som han brugte som sparegris, var hul. Røret fremtrådte også som en sparegris. Han gik ud fra, at betjentene ville foretage ransagningen skånsomt, og sagde derfor ikke, at de skulle passe på. Han havde ikke tænkt over, at han skulle advare betjentene om, at jernrøret kunne gå fra hinanden. Han har ikke modtaget en besked fra boligforeningen om besigtigelse af skaden på gulvet. Han bor stadigvæk i lejligheden, og der er ikke foretaget en opgørelse af, hvad det vil koste at udbedre skaden.

Politiassistent **V** har forklaret, at tiltalte låste op til sin lejlighed.

E blev bedt om at oplyse om eventuelt ulovlige genstande, og han overværede ransagningen. Han løftede på et tidspunkt et jernrør op fra gulvet for at undersøge det nærmere. I den forbindelse faldt toppen af. Han løftede røret almindeligt op med begge hænder. Idet han løftede røret op, sagde **E** "pas på". Han nåede ikke at reagere, idet røret allerede var ved at falde fra hinanden, da **E** advarede ham. Han havde ikke tænkt over, hvad jernrøret var til, før han tog det op. Som han husker det, var det noget rundt, der sad i toppen, som faldt af. Det kan dog godt være, at det var bunden, der faldt af. Da han tog fat i røret, stod det lodret på gulvet. Han tog det op og tippede det, hvorefter det faldt fra hinanden.

Landsrettens begrundelse og resultat

Det tiltrædes med samme begrundelse, som byretten har anført, at skaden og *ES*'s erstatningskrav i den anledning ikke er omfattet af retsplejelovens § 1018 b, og at kravet i stedet skal vurderes efter § 1018 h om erstatning på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler.

Det tiltrædes endvidere af de grunde, som byretten har anført, at politiassistent *V* ikke har handlet ansvarspådragende, og at betingelserne for at opnå erstatning efter retsplejelovens § 1018 h således ikke er opfyldt.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes.

E skal betale sagens omkostninger for landsretten.

Lis Frost

Michael Ellehauge

Jette F. Skole
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 1. oktober 2014

Jan L. Madsen
retssekretær

Ved brev af 10. september 2013 fra Østjyllands Politi blev sigtelsen mod **E** for besiddelse af cirka 25 gram amfetamin opgivet.

Den 20. september 2013 anmodede advokat Bjarne Frøberg om politidirektørens tilkendegivelse af, om man kunne anerkende et erstatningsansvar for skaden, der ikke var opgjort.

Ved brev af 18. november 2013 meddelte Statsadvokaten i Viborg, at kravet ikke kunne imødekommes efter retsplejelovens § 1018 h, idet politiassistenten ikke havde handlet culpøst.

Ved dom af 8. januar 2014 blev **E** idømt bødestraf for overtrædelse af lov om forbud mod visse dopingmidler ved at have besiddet 9 ampuller med nandrolon.

Den 23. januar 2014 tiltrådte Rigsadvokaten afgørelsen fra Statsadvokaten i Viborg med samme begrundelse.

Sagen er den 28. februar 2014 indbragt for retten, der har behandlet sagen med domsmænd.

Forklaringer

Erstatningssøgende **E** og vidnet, politiassistent **V**, har afgivet forklaring. Forklaringerne er lydoptaget og gengives ikke i retsbogen eller dommen.

Parternes procedure

Anklagemyndigheden har vedrørende retsplejelovens § 1018 b anført, at bestemmelsen ikke finder anvendelse i den foreliggende situation, men typisk hvor der er tale om bevidste handlinger så som at slå en dør ind for at kunne gennemføre en ransagning. Det objektive ansvar modsvares af reglerne om egen skyld.

Efter bevisførelsen må der antages at være tale om et hændeligt uheld, idet politiassistenten ikke har handlet culpøst. Hans adfærd kan ikke karakteriseres som uhensigtsmæssig, og erstatningssøgendes advarsel er fremkommet så sent, at politiassistenten ikke har kunnet nå at reagere. Der kan således ikke pålægges erstatningsansvar efter retsplejelovens § 1018 h for tabet, hvis størrelse stadig er ukendt.

Erstatningssøgende har under hovedforhandlingen principalt gjort gældende, at kravet har støtte i retsplejelovens § 1018 b, hvor der på objektivet grundlag bør ydes erstatning, når erstatningssøgende ikke har udvist egen skyld. Der er henvist til afgørelserne i UfR 1997/207 V og UfR 2012/2477 Ø.

Det er subsidiært gjort gældende, at politiassistenten har handlet culpøst i forbindelse med ransagningen, hvorfor erstatningsansvaret bør anerkendes efter retsplejelovens § 1018 h. Politiet har en almindelig pligt til at udvise den yderste agtpågivenhed i forbindelse med ransagninger. Skaden kunne være undgået, hvis politiassistenten havde spurgt erstatningssøgende, om der skulle udvises særlig agtpågivenhed ved løft eller flytning af forskellige indbogenstande. Ransagningen foregik roligt, og politiassistenten kunne have nået at reagere på erstatningssøgendes advarsel.

Rettens begrundelse og afgørelse

Det rejste erstatningskrav er baseret på en hændelse, som fandt sted under en ransagning på erstatningssøgendes bopæl, hvor en politiassistent under eftersøgning af narkotika i stuen tog et jernrør op. Ved denne manøvre gik jernrøret i tre dele, og en af disse dele faldt på gulvet, hvilket forårsagede et hak i gulvet. Erstatningskravet er ikke opgjort.

Den skadeforvoldende hændelse relaterer sig ikke til det straffeprocessuelle indgreb på en sådan måde, at skaden er blevet tilføjet som et led i strafferetlig forfølgning. Erstatningskravet må derimod - som for afledede skader - antages at være opstået i anledning af strafferetlig forfølgning.

Der er derfor ikke grundlag for at kræve erstatning efter retsplejelovens § 1018 b, men efter retsplejelovens § 1018 h, hvor dansk rets almindelige erstatningsregler finder anvendelse ved ansvarsbedømmelsen.

Ved denne bedømmelse lægger retten til grund, at **E**, der var i samme rum som vidnet, har sagt "pas på", da vidnet løftede røret op, idet **E** var klar over, at splitten i røret kunne falde ud, når røret blev holdt vandret.

Efter politiassistent **V'S** forklaring lægges det endvidere til grund, at han under eftersøgningen af narkotika tog røret roligt op, og at **E** sagde "pas på", da røret i samme øjeblik gik i tre dele.

Undersøgelsen af jernrøret må antages at være en del af politiets arbejdsopgaver i forbindelse med eftersøgning af narkotika ved ransagningen af lejligheden. Retten finder ikke grundlag for at antage, at politiassistenten burde have iagttaget særlige forholdsregler, da han tog den omhandlede jernstang op, idet han ikke kunne forudse, at den i vandret stilling ville gå i tre dele. Da **E'S** advarsel først blev givet samtidig med, at politiassistenten tog røret op, er der ikke udvist en sådan uagtsomhed fra politiassistentens side, at der er grundlag for at antage, at han har handlet ansvarspådragende.

Skaden er derfor sket ved et hændeligt uheld, som ikke kan føre til erstatningsansvar efter retsplejelovens § 1018 h.

Thi kendes for ret:

Anklagemyndigheden frifindes.

E skal betale sagens omkostninger.

Claus Bruun

/phn

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Retten i Aarhus, den 4. juli 2014

Signe Gråkjær Petersen
stud.jur

STATSADVOKATEN

Advokat Bjarne Frøberg
Margrethepladsen 4
Postboks 192
8000 Århus C

DATO 18. november 2013

JOURNAL NR.
SAV-2013-521-1779

BEDEJ ANFØRT VED SVARSKRIVELSE
SAGSBEHANDLER SOA/CBJ/MBN

STATSADVOKATEN I
VIBORG

RØDEVEJ 1
8800 VIBORG

TELEFON 72 68 90 00
FAX 72 68 94 99

Ikke erstatning for skade ved ransgning –

Jeg har i dag besluttet ikke at imødekomme Deres krav om erstatning til €
. Begrundelsen herfor fremgår nedenfor.

Sagsforløb

Det fremgår af sagen, at Østjyllands Politi den 11. juni 2013 foretog ransgning på adressen _____, hvortil Deres klient er tilmeldt.

Under ransgningen løftede politiet et jernrør op, hvorefter bunden af røret faldt af og ned på gulvet, hvilket forårsagede et hak i gulvet.

Straffesagen mod Deres klient er forsat under efterforskning. Det bemærkes, at straffesagens udfald i denne sag ikke påvirker erstatningsbedømmelsen. Jeg kan således tage stilling til Deres krav om erstatning uafhængigt af straffesagens udfald.

Det fremsatte erstatningskrav

Ved brev af 20. september 2013 til Østjyllands Politi, hvorfra jeg har modtaget det, fremsatte De krav om erstatning for en skade på gulvet i den lejlighed, hvor Deres klient er tilmeldt. Skaden opstod under ransgning den 11. juni 2013 på adressen _____

De har ikke nærmere opgjort erstatningskravet.

Begrundelse for nægtelse af erstatningskravet

Det er min opfattelse, at det fremsatte erstatningskrav skal behandles efter retsplejelovens § 1018 h.

Efter denne bestemmelse kan erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning ydes efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Herefter er det offentlige erstatningsansvarlig, såfremt politiet eller anklagemyndigheden har begået fejl eller har udvist anden ansvarspådragende adfærd i forbindelse med strafforfølgning, og såfremt erstatningskravet er opstået som følge af den ansvarspådragende adfærd.

Jeg finder ikke, at politiet i forbindelse med ransagningen har udvist ansvarspådragende adfærd. Jeg har herved lagt vægt på, at politiet under ransagningen løftede et jernrør, der blev brugt som sparregris, op, hvorved bunden af jernrøret faldt på gulvet. Da bunden af jernrøret ramte gulvet forårsagede dette et hak i gulvet. Den udviste adfærd er ikke at karakterisere som culpøs, idet skaden på gulvet er at betegne som hændelig.

STATSADVOKATEN

SIDE 2

Jeg kan derfor ikke imødekomme Deres krav.

Lovgrundlag

Min afgørelse er truffet efter reglerne i retsplejelovens § 1018 h (erstatning på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler).

Mulighed for at klage

De kan klage over afgørelsen til Rigsadvokaten. De skal sende klagen hertil. Fristen for at klage er 4 uger efter, at De har modtaget dette brev. Det står i retsplejelovens § 1018 e, stk. 3 og 5.

De skal udnytte muligheden for at klage til Rigsadvokaten, inden De eventuelt begærer kravet indbragt for retten efter retsplejelovens § 1018 f, stk. 1.

Har De eventuelle spørgsmål

Hvis De har spørgsmål til min afgørelse, er De velkommen til at kontakte Sofie Ahrenfeldt.

Med venlig hilsen

Jakob Brøgger Nielsen
Senioranklager

Advokat Bjarne Frøberg
Margrethepladsen 4
Plan 4
8000 Århus C

DATO 23. januar 2014

JOURNAL NR.

RA-2013-521-2456

BEDES ANFORT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: SLK

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 72 68 90 00
FAX 72 68 90 04

Ikke erstatning for gulvskade ved ransagning -

De har klaget over en afgørelse, der er truffet af Statsadvokaten i Viborg den 18. november 2013 om at nægte erstatning til

Jeg har besluttet ikke at ændre statsadvokatens afgørelse. Det betyder, at Deres klient ikke kan få erstatning for gulvskade ved ransagning.

Begrundelse

Jeg er enig i statsadvokatens begrundelse for at nægte erstatning. Jeg kan derfor henvise til begrundelsen i statsadvokatens afgørelse.

Sagens forløb

- I afgørelse af 18. november 2013 nægtede statsadvokaten at yde erstatning.
- I brev af 25. november 2013 har De klaget over afgørelsen.
- Den 3. december 2013 har statsadvokaten sendt sagen til mig sammen med en udtalelse. Statsadvokaten har henholdt sig til sin afgørelse. Der er ikke kommet nye væsentlige oplysninger frem af betydning for sagen.

Lovgrundlag

- Min afgørelse er truffet efter reglerne i retsplejelovens § 1018 h (erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler).

Mulighed for at klage mv.

Min afgørelse er endelig. Deres klient kan derfor ikke klage over den. Det står i retsplejelovens § 1018 e, stk. 3.

Deres klient kan anmode om, at retten tager stilling til erstatningskravet. Hvis Deres klient ønsker, at retten tager stilling til kravet, skal De oplyse dette til Statsadvokaten i Viborg senest to måneder efter, at De har modtaget denne afgørelse. Det står i retsplejelovens § 1018 f, stk. 1.

Hvis De har spørgsmål til min afgørelse, er De velkommen til at kontakte Sidsel Kier.

RIGSADVOKATEN

Med venlig hilsen

SIDE 2

Rikke Jensen